

Bru

Øyvind Lykkenborg:

NØFFE TØFFER SEG

Et skuespill for dokker
og barn i to små akter.

Bokmålstekst.

De som er med:

NØFFE, en gris. (Seks forskjellige tegninger, merket A-G)

TOBBIS, en geitebukk. (To forskjellige tegninger, merket A og B)

SOLBUPRINSEN, en travhest.

HANEFAR. (To forskjellige tegninger, merket A og B)

HØNEMOR. (To forskjellige tegninger, merket A og B)

KYLLINGER. (Tre forskjellige tegninger, merket A-C)

GLUP, en klok hund.

HUSBOND.

RADIOREPORTER.

FORTELLEREN.

TIL DOKKESPILLERNE!

Det lille skuespillet om Tøffe-Nøffe passer best for handdokker. Slike dokker er flinke til å gi hverandre ting, og de trives med stykker der det er mye handling.

Men det tar lang tid å lage handdokker. Det ville være trist om dere måtte gi opp teaterplanene på grunn av tidsnød! Derfor har jeg tegnet alle figurene i stedet. Hvis dere vil bruke disse tegningene, kan dere stille i stand teatret på noen få timer. Papirdokkene kan ikke endre stilling, så noen små endringer må dere være forberedt på. Jeg tror dere klarer å hamle opp med de vanskelighetene på egen hand! Tro ikke at "papirteatret" er annenklasset for det. Nei, i gamle dager var det svært populært - og tegneserier er da gøy? Papirteater og tegneserier har mye til felles.

Figurene er trykt på vanlig papir, og arkene bør derfor limes på kartong før figurene klippes eller skjæres ut. En Stanley-kniv kan være til god hjelp der det er vanskelig å klippe.

Tøffe-Nøffe er tegnet i sju forskjellige utgaver merket fra A til G. Det blir mer avveksling på den måten. De andre medspillerne er tegnet i en eller to utgaver. Det er merket av i teksten hvilken tegning forfatteren tenker på, men her står elevene selvsagt fritt - også til å tegne nye figurer.

For å lage mer liv bør tegningene fargelegges. På baksiden av hver figur limer dere en strimmel av stiv papp eller en pinne. Denne pinnen holder dokkespilleren i når han fører figuren inn på scenen. Den stiver også av figuren.

Fargene på kulisser (bakgrunnen) bør være svake og gjerne litt gråaktige. De sterke og gilde fargene bruker dere heller på figurene; dere behøver slett ikke være redde for å overdrive litt. Bakgrunns-kulissene kan også lages etter egen fantasi.

Det neste dere må lage, er et skjerm Brett. Det kan lages av en svær pappkasse, eller av listverk som dere kler med papir. I skjerm Brettet skal det være en sceneåpning på 66 cm X 40 cm. Kulissen henger dere etterpå opp på baksiden slik at hele sceneåpningen dekkes.

OVERSIKT OVER TEGNINGENE

- Ark 1: Del av kulisse
- Ark 2: Del av kulisse
- Ark 3: Del av kulisse og Tobbis B
- Ark 4: Del av kulisse, Hane far B, Glup og røykskyer
- Ark 5: Del av kulisse, Nøffe B og F
- Ark 6: Del av kulisse, Hane far A, Nøffe G
- Ark 7: Nøffe A, D og E, Fig. 1 sigaretter
- Ark 8: Nøffe C, Husband, stjerner som Nøffe ser, røykskyer
- Ark 9: Tobbis A, Hønemor A
- Ark 10: Solbuprinsen
- Ark 11: Hønemor B, Kyllinger A, B og C
- Ark 12: Forminsket kulisse

Kulissen måler nemlig 70 cm x 50 cm. Kulissen skal henge 2-3 cm fra skjermen. Scenaåpningens nedre kant og kulissens nedre kant må være i samme høyde.

Skjermen bør stå støtt! Det beste er å feste den til et bord med tvinger. Den kan også plasseres foran en døråpning og surres fast med hyssing.

Det blir morsomst om alle kan rollene sine utenat. Dere må også trene på å tale tydelig og høyt nok. Publikum må både kunne se og høre godt! Det gjelder også de som sitter bakerst i rommet! Alle stemmene bør ha særpreg, for da oppfatter publikum lettere hvilken av figurene det er som taler. Tøffe-Nøffe grynter av og til når han snakker, og Solbuprinsen knegger i veg. Hønemor klukker, kyllingene piper og...

Når dere må bytte figur, er det best at figuren som er framme, først føres ut av scenen. Det tar seg ikke ut med bytte for åpen scene. Grisen kan f.eks. springe inn i grisehuset. (Døra og spalten skal skjæres bort. Bak døra kan dere henge en bit svart stoff. Vedstabelen skal skjule spalten; derfor må den limes til kanten av skjermen). Det er heller ikke så bra om figurer dukker opp nedenfra og siden forsvinner samme veg. Det er ingen underjordiske med i dette stykket!

På det punkt i handlingen der Hanefar prøver å røyke, trenger dere en sigarett som kan dirigeres nedenfra ved hjelp av en blomstertråd. Fig. 1 viser hvordan du lettvisnt lager en slik sigarett. Den består av to små korker satt sammen med lim og "tape". Dere bør lage sigaretten i to utgaver med og uten glo.

En gammel radio må du tegne selv. Det samme gjelder fjellene i bakgrunnen på kulissen. Er det noen fine fjell der du bor?

Og til sist det aller viktigste rådet! Du må aldri tenne fyrstikker på scenen. Vil dere gi inntrykk av at noe brenner, er det best å bruke farger. Brannen i grisehuset ordner dere med strimler av rødt, gult og svart krepp-papir festet til pinner.

Når alt utstyret er i orden og spillet kan starte, er det fint om noen av rollene kan gå på omgang, slik at flere blir med. Helt til slutt kan en eller flere av elevene bli med i et etterspill (se nedenfor).

Hilsen

Forfatteren

Ps.: Det foreligger også et skuespill med mønster til handdokker. (Blakken og Grisen blir slappe). Begge spillene er å få på nynorsk og bokmål.

ETTERSPILL

FORTELLEREN: Kjære publikummere! Selv om grisehuset brant ned, slutter dette skuespillet på en hyggelig måte.

KLASSENS LÆRER

ELLEN EN ELEV: Det forstår jeg ikke helt!

FORTELLEREN: Jo, for alle holdt opp med å røyke! (Og grisen har fått nytt hus).

KLASSENS LÆRER

ELLER EN ELEV: Da er jeg enig. Det er virkelig fint når noen slutter med å røyke! Røyk er ikke bra for helsa. Kondisjonen og helsa blir raskt dårligere.

FORTELLEREN: Ja, det merket jo Solbuprinsen! Han tapte løpet fordi han begynte å røyke. De andre hestene var i bedre form enn han. De var sunnere og sterkere.

KLASSENS LÆRER

ELLER EN ELEV: Men Tobbis da? Hvordan står det til med ham?

FORTELLEREN: Han røyker ikke lenger, han heller!

KLASSENS LÆRER

ELLER EN ELEV: Nå forstår man altså hva som er best?

FORTELLEREN: Det er jeg ikke så sikker på! Men han gjør som husband sier. Tobbis har stor respekt for husband!

KLASSENS LÆRER

ELLER EN ELEV: Eksemplets makt er stor. Og nå kan hønemor og kyllingene være helt trygge. De skal ikke bli ofre for passiv røyking.

FORTELLEREN: Passiv røyking, hva er det?

KLASSENS LÆRER

ELLER EN ELEV: Alle må puste, vet du. Hvis noen røyker, blir den gode, rene luften ødelagt. De som ikke røyker, kan bli nødt til å puste inn den røyken andre lager. Dette kaller vi for passiv røyking. Passiv røyking er også skadelig, det skjøt hønemor og kyllingene straks. Derfor protesterte de.

FORTELLEREN: Og det gjorde de jammen rett i!

FØRSTE AKT

- FORTELLEREN: Kjære alle sammen! Et eller annet sted i Norge skal det finnes ei bygd som heter Himmelturen. I den bygda er det en gard som kalles Solbu, og på den garden bor det mange dyr. Snart skal dere få hilse på dem. Men først må det bli musestille her, for når stykket vårt begynner er det tidlig, tidlig om morgenen, og da sover alle - unntatt én....
- HANEFAR A: Kyke-li-ky-y-y! Dagen gryr! Dagen gryr!
- NØFFE A *(gjæser drabelig)*: Så grisetrøtt som jeg er! Klokken er sikkert bare midt på natta. *(Til hanen)*. Hvorfor gnåler du alltid på det samme galet? Finn på noe nytt, dumme hanepane!
- HANEFAR A: Klokken er slagen ti sekunder på halv fem! Værhanen melder om pent, klart vær, men tiltyknende til skodde utpå dagen. Det er stor brannfare i våre trakter. Og det var værvarselet for i dag, onsdag 6. mai nittenhundreogdentid! *(Bør tilpasses det aktuelle tidspunktet)*.
- NØFFE B: Du grønneeste grisetryne! Der har vi Prinsegutten tilbake fra treningsrunden alt. Er han ikke flott? Han nå seire i dag!
- SOLBUPRINSEN *(kommer travende)*: Nå har jeg gjort unna morgengymnastikken. Ei mil i trav, det kaller jeg pass. Man skal bli litt andpusten! Du skulle ta morgengymnastikk du også, Nøffe, så kunne du bli en slank og pen stjernegris!
- NØFFE C: Huttetu og fri og bevarer! Nå så jeg meg akkurat om etter en morgenbit. Noe potetskrell må det vel være igjen fra i gårkveld...
- HANEFAR A: Hvordan er formen? Kommer du til å vinne?

SOLBUPRINSEN: Jeg er i toppform. Helårstrøning er saken! I dag blir jeg vinner i Himmelturen Grand Prix. Ingen kan slå meg!

HANEFAR A: Kyke-li-ky-y! Prinsen vinner! Prinsen vinner!

NØFFE D: Vi skal sitte som klistra foran radioen når du traver! Jeg har invitert Tobbis og de andre. Vi skal heie deg fram til seier! Stol på Nøffe!

SOLBUPRINSEN (*dypt rørt*): Takk, kjære venner! Nervene mine står nå høykant (hehehe!) og da er det godt å møte forståelse.

HUSBOND (*bak scenen*): Hvor i all verden er det blitt av tobakken min? Fyrstikkene er også blitt borte vekk!

HANEFAR A, NØFFE D og SOLBUPRINSEN: Aha. Hvem har vært på ferd: nå, tro?

HANEFAR A: Tenk om vi forteller det til Glup. Nå ble du rodd, nå!

TOBBIS A: Vær "gem" la, dere. Det er lov til å prøve seg! Og husbond hadde lagt røykesakene fra seg på trappa; det var vars'god bare å forsyne seg. Hvis dere ikke sier noe, så spanderer jeg!

NØFFE D: Assen smaker det egentlig? Er røyk bedre enn råtne kålblad?

TOBBIS A: Å ja!

NØFFE D: Bedre enn potetskrell også?

TOBBIS A: Mye bedre.

SOLBUPRINSEN: Men jeg har hørt at røyk ødelegger kondis'en.

TOBBIS A: Tullprat. Alle reale typer bruker tobakk.

SOLBUPRINSEN: Da er røyk noe for meg! Men jeg skal nå spørre meg for før jeg prøver. (*Til publikum*). Jeg ser at det er mye forstandig folk her. Er det sant at kondisen blir dårligere når man røyker?
(*Publikum: Ja, det er sant, o.l.*)

SOLBUPRINSEN: Der hører du, Tobbis. Røyk er ikke bra!

TOBBIS A: Ingen fremmedfolk er så kloke som husbond, vel?

HANEFAR A: Det har du rett i, Tobbis. La meg få prøve en sigarett! Nå skal hønene få noe å titte på. Reale haner er noe de liker!

NØFFE D: Er det sant? Kanskje jeg også blir bedre likt hvis jeg røyker?

TOBBIS B: Vær så god, kjære venner. Bare forsyn dere. Jeg har saken i sekken her.

NØFFE E: Men jeg kan ikke røyke. Du må lære meg det!

TOBBIS B: Først putter du sigaretten inn i ansiktet.
(*Løfter sigarett.*)

NØFFE E: (*suger og suger*). Det smaker ikke noe, jo.

TOBBIS B: Vent til jeg får tent på.

NØFFE E (*til publikum*): Er jeg ikke tøff nå, dere?
(*bryr seg ikke om svarene*). Jo, jeg ser barsk ut nå. Heretter blir jeg Tøffe-Nøffe. Flott hva? Tøffe-Nøffe, grisen i røyken!

TOBBIS B: Nå er det din tur, hanefar. (*Løfter en tent sigarett*).

HANEFAR B (*harker*): Det er sterke saker, gitt! (*Hoster voldsomt*). Ah, jeg fikk røyken ned i kråsen!
(*Hoster igjen*). Så hes som jeg er blitt - jeg får ikke til et eneste lite kyke-kyke-kyk....
(*valter ut*).

- TOBBIS A *(foraktelig)*: Fjørkre! Tåler ikkeno'
- HANEFAR B *(bak scenen)*: Så svimmel jeg er blitt! Å, jeg kaster opp
- NØFFE C *(for:iktig)*: Jeg også føler meg litt svimmel og rar i hodet.
- TOBBIS A: Du må venne deg til røyk, skjønner du. Røyk er ikke noe for sveklinger.
- SOLBUPRINSEN: Jeg er så innmari nysgjerrig! Røyking er sikkert ikke noe farlig. Husband gjør ikke farlige ting, det er jeg sikker på! Han som gir meg havre og allting... *(Sier laut)*. Men jeg tar ikke sjansen på å dumme meg ut heller, sånn som hanefar. *(Høy)*. Du Tobbis, gi meg et par sigaretter da, så prøver jeg dem kanskje foran løpet i ettermiddag.
- TOBBIS B: Værsgod, bare forsyn deg av sekken!
(Solbuprinsen ut).
- TOBBIS B: Nå ser du virkelig tøff ut, Nøffe!
- NØFFE E *(forvøyd)*: Ja ikke sant? Jeg føler meg så tøff at hvis jeg hadde husband her, så skulle jeg.... så skulle jeg...
- TOBBIS B *(bryter inn)*: Det er den rette innstillingen, kjære venn. Se her, bare forsyn deg med tobakk fra sekken min. Venner skal holde sammen i nød og i lyst. Men ikke ett ord til husband! *(Tobbis ut)*.
- HØNEMOR A *(fulgt av kyllingene A og B)*: Jeg holder det ikke ut lenger! Hønseluset er fullt av røyk. Kan dere si meg hva som er hendt, barn? *(Earna: Det er grisen som røyker)*.

HØNEMOR A: Nøffe jeg protesterer! Du ødelegger for meg og mine små.

KYLLING A: Det svir i øynene mine! Pip - pip - pip!

KYLLING B: Og jeg har fått så vondt i hodet! Pip!

HØNEMOR A: Der hører du, ditt natursvin du er!

NØFFE E: Dette er livet.....

HØNEMOR A til kyllingene A og B: Kom vi lager demonstrasjonstog. Vi må vise Nøffe at vi kan fremme krava våre. (*Hønemor A og kyllingene A og B ut, hønemor B og kyllingen C inn. De har plakater med tekstene "Fram for frisk luft" og "Ned med røyk").*

TEPPE.

(I pausen springer skiftevis kylling A og B nå og da over scenen og roper: Nøffe er dum! Nøffe er dum!)

ANDRE AKT

- HANEFAR B: Kyke kyk..ky... Klokka er fem. Middagshvilen over! (*Stønner*). Røyken har gjort meg sår og elendig i halsen. Jeg er så hes at jeg ikke klarer jobben.... har ikke fått til et or'ntlig kykeli... i hele dag.
- GLUP (*snuser seg fram*): Hei, hanefar! Jeg leiter etter røykesakene til husbond. Du kan tro han er sinna! Ja, jeg tør ikke være i hus med ham før røyken er funnet.
- HUSBOND (*bak scenen*): Jeg tror jeg blir sprø! Hvor er røyken??
- GLUP: Der hører du. Hvis du vet hvor tobakken er, må du si det til meg. Ellers er det ikke godt å si hvordan dette ender....
- HANEFAR B: Det er stygt å lyge, så derfor har jeg helt sikkert glemt det.
- GLUP: Aha! Du vet nok noe, du. Hvorfor er du så hes, forresten?
- HANEFAR B: Ehem! Jo, fordi, fordi at...at....
- GLUP: Fortell alt til politisuperdetektiv Glup!
- HANEFAR B: Nøffe, nei jeg mener Tobbis... også jeg, vi ville sluttet ikke, men så var den på trappa også.... Men jeg er da ingen sladrehan, jeg! Ha det! (*Flakser avsted*).
- GLUP: Jeg skal sette sju kjøttbein i pant på at han vet hvor tobakken er. (*Til publikum*). Mine damer og herrer! Jeg skal nå vise hvordan en politisuperhund arbeider. Oppdagelse nummer én:

Tobbis var med. Da stjal Tobbis tobakken på trappa! Oppdagelse nummer to: Hanefar er hes, fordi han har .. (*barna:røykt*). Nettopp! Han har røykt. Men hva har Nøffe med dette å gjøre? Kan dere si meg det? (*Barna forklarer at Nøffe har fått tobakk*).

GLUP: Jasså, har Nøffe begynt å røyke? Saken må etterforskes nøyer. (*Springer bort til grisebingen*). Nøffe, jeg må snakke med deg.

NØFFE D: Nei nei, er det ikke Glup? Sjeldent dyr å se... Ja, du er ikke videre velkommen.. Nei, jeg mener velkommen, velkommen!

GLUP! Si meg, brenner det i bingen?
(*Røykskyer velter ut og går over scenen*).

NØFFE D: Hva?

GLUP: Det velter jo ut røyk.-----
Det er altså du som har knabbet tobakken til husbond. Hit med den!
(*Tobbis A inn på scenen fra motsatt side*).

NØFFE C: Det var ikke jeg som gjorde det!

GLUP: Hvem ellers? Tenk om jeg forteller husbond at han kan hente ferdig-røykt skinke i grisehuset! Husbond er veldig glad i skinke!

NØFFE C: Det var Tobbis!

TOBBIS A (*tar rennefart og stanger Nøffe bak*):
Svinaktig hyggelig å treffe deg igjen, Nøffe!

NØFFE C (*forstumlet*): Hva var det som traff meg?
(*Stjerner (på pinner) går over scenen*). Hvor kommer alle de pene stjernene fra? Au, skinkene mine er ømme som liktær attende mai!

- TOBBIS A: Til pass for eladrehank. (*Tobbis ut.*)
- GLUP: Ja, den som er med på ulovlige ting blir snart uvenner med alle. Nå skal du levere tilbake tobakken, Nøffe!
- NØFFE E: Det kan jeg ikke.
- GLUP: Kan du ikke? Har du røykt opp alt sammen?
- NØFFE E: Nei, den jeg er så sugen på en røyk... Jeg må ha en røyk.
- GLUP (*til publikum*): Stakkars Nøffe, han er blitt vane-røyker alt. Vi må få ham til å slutte med noe som er så farlig for helsa.
- NØFFE C (*for: krekket*): Er sigarettene farlige? Skal det bli farlig hele året nå? Stakkars, stakkars meg, jeg har aldri hatt griseflaks. Hva skal jeg gjøre, Glup?
- GLUP: Slut med å røyke, så holder du deg frisk.
- NØFFE C: Nei, det kan jeg ikke klare.
- GLUP: Jeg har hørt at det hjelper å tenke på noe annet. La oss leike "Min båt er lastet med"...sitroner...
- NØFFE E: Siga...nei, nei.....tobakk...nei...
- GLUP: Vi må nok prøve flere råd mot tobakkslysten! Du må lære å strikke, for da har du ingen hand ledig til å rulle røyk. Vent her et øyeblikk så henter jeg strikkepinner og garn. (*Glup går ut*).
- GLUP: Se her, ta strikkepinnene i labb. (*Nøffe F inn*). (*Til publikum*). Vil dere passe på at han ikke legger fra seg strikketøyet et øyeblikk. Jeg må nemlig hente radioen. Om en liten stund er det sportsnytt med overførings fra Himmelturen Grand Prix. Alle dyra vil sikkert høre når Solbuprinsen vinner. (*Ut*).

- NØFFE F: A, som jeg glæder meg til sportsnytt! Men jeg må ha en røyk eller to å kose meg med mens jeg hører på. Ikke si noe til Glup, da dere, så legger jeg fra meg dette dumme strikketøyet... Bare en liten stund, så pass lenge at jeg får laget et par rullings...
(*Earna roper advarsler*).
- NØFFE F: Hva! Sladrer dere også? Det gjør aldri jeg!
(*Earna protesterer*).
- GLUP: Se det, sann! Du kan når du vil, Nøffe! Nå skal vi få litt fres på denne kassa di. (*Slår på radioen. Det knitrer og spraker*).
- HANEFAR A: Kyk -kykk! Kom igjen, sporten begynner!
(*Dyra kommer til*).
(*Nøffe F ut og Nøffe E inn*).
- RADIO-
REPORTEREN: Det avgjørende og siste løp er allerede i gang, i fullt trav, mener jeg. Feltet ligger tett på førte langsida, men jeg tror at Solbuprinsen leder. Solbuprinsen er dagens favoritt. Jo, det er Solbuprinsen som leder, og som han langer ut, der..... Han øker forspranget noe der, hør jubelen fra publikum! (*Alle dyra heier, hopper og danser av spenning. Nøffe aller mest*). Så er de gjennom andre sving og tar til på oppløpssiden. Solbuprinsen leder fortsatt. Men hva er det som hender, kjære lyttere? Det utroligste! Forspranget minker stadig... og der, der går Antonsvarten forbi! Jeg tror knapt mine egne øyne. Hva i all verden har hendt? Solbuprinsen orker jo ikke inn purten! Og der, der går Antonsvarten først i mål! Ja, dette var overraskende! Over og ut fra Himmelturen Grand Prix.
(*Nøffe E ut og Nøffe C inn*).

NØFFE C (*fortvilt og rasende*): Det er din skyld, Tobbis!
 Du skulle ikke ha gitt Prinsen den tobakken.
 Han fikk trøbbel med pusten fordi han røykte før løpet.
 Det er din skyld at vi tapte! Gi ham inn, dere.
(De slås. De andre dyra heier).

HUSBOND: Stans dette lurvelevenet! Jeg tror dere er på styr...
 Og hvem er det som har tent på grisehuset?

NØFFE B: Brenner det? Hjelp, jeg må redde tobakken.
(Løper inn i det brennende grisehuset).

NØFFE C (*kommer ut igjen med flammer rundt, sotet og med
 svidd bust*): Tobakken er brent opp! Farvel, mitt
 kjære tau, farvel halmmadrass! Å, jeg ulykkeligste
 svin.....

GLUP: All denne elendigheten bare fordi dere skulle røyke...
 Jeg lurte på hva det neste blir.

NØFFE G: Nå skal jeg sparke Tobbis bak og si nei takk til røyk
 for bestandig! Røyking er dumt!

HUSBOND: Og det samme gjør jeg! Se her, nå stumper jeg røyken
 for godt! Jeg vil vel ikke være dårligere enn grisen.
 I denne lag skal jeg lære meg å strikke! *(Tobbis ut).*

GLUP: Hurra for husbond! Du er en kjernekar, lell! Nå blir
 ingen av dyra på gården fristet til å røyke.
(Nøffe 1 inn).

TOBBIS E (*stikker hodet frem*): Dere forstår ikke deres eget
 beste.....

ALLE: Jo, nå gjør vi det!

DYRA:

